

ਜਸਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁਰੀ, ਜੇ.

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ @ ਸਾਜਨ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ - ਜਵਾਬਦਾਰ

2019 ਦਾ CRM-M ਨੰਬਰ 52620

11 ਮਾਰਚ, 2022

(A) ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950—ਆਰਟ.21—ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973—S.439—ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860—Ss.379-B(2) ਅਤੇ 34—ਸਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਪੈਂਡੈਂਸੀ- ਅਰੁਣਿਮਾ ਬਰੂਹਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, 2007 (6) ਐਸਸੀਸੀ 120, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਯੋਗਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਰੱਦ / ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ 10,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਲਗਾ ਕੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ / ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨਾ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ , ਅਰੁਣਿਮਾ ਬਰੂਹਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 'ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ' ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਦਮਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਦਾ ਮਤਲਬ ਲਿਸ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਤਰਕਪੂਰਨ ਸਿੱਟਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸਦਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਸੀ। ਜੇ ਤੱਥ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੂਚੀਆਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਅਖਤਿਆਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਵਿਦਵਤਾ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸਲ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਯੋਗਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(ਪੈਰਾ 38)

(B) ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950—ਆਰਟ. 21—ਜਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ,

1973—S.439—ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860—Ss.379-B(2)

ਅਤੇ 34—ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ-ਗਲਤ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ/ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ-ਜਾਰੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼।

ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ/ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਹੋਰ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

1. ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ (ਨਿਯਮਿਤ/ਅਗਾਊਂ) ਵਿੱਚ, ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਹਿਲਮਦ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਤੋਂ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿ ਕੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ./ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ/ਨਿਰਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ।
2. ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਕੇਸ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।
3. ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਹਰ ਅਰਜ਼ੀ (ਨਿਯਮਿਤ/ਅਗਾਊਂ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ - ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
4. ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰੀਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸੇ ਜੁਰਮ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਪੈਡਿੰਗ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੋਣਗੇ। ਸਬੰਧਤ IO/ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ।
5. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(ਪੰ: ੪੪)

ਜੀ.ਕੇ ਮਾਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ
ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ.

CRM-M-52620-2019 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ।

ਕਰਨ ਨੰਦਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ

(Jasgurpreet Singh Puri, J.)

CRM-M-17512-2019 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ।

ਰਿਸ਼ੂ ਮਹਾਜਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ

CRM-M-2593-2021 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ।

ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਸ

ਆਰ ਐਸ ਰਾਏ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ ਕੌਂਡਲ, ਡੀ.ਏ.ਜੀ., ਪੰਜਾਬ।

ਸ਼ਿਵਮ ਜੋਸ਼ੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ

ਕਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਲਈ

ਵਿਜੇ ਭਾਸਕਰ ਲਈ, CRM-M-52620-2019 ਵਿੱਚ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਜਸਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁਰੀ, ਜੇ.

(1) ਮੌਜੂਦਾ ਤਿੰਨ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਇਕੱਠਿਆਂ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਛਾਣ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤਿੰਨੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਐਫਆਈਆਰਜ਼ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੱਥ ਹਨ।

(2) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮਸਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ/ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ, ਉਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਬਕਾਇਆ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ/ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹੜੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

(3) 27.09.2021 ਨੂੰ CRM-M-52620-2019 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਐੱਸ. ਰਾਏ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਨ ਬਲਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੋਵਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵੱਡਮੁੱਲਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

(4) ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਤਿੰਨੋਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ:-

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ @ ਸਾਜਨ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ CRM-M-52620-2019

(5) ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 379-ਬੀ(2) ਅਤੇ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ, 08.09.2019 ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰ.0237 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 439 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੈ,

1860, ਥਾਣਾ ਸਦਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰੇਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(6) ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਦੋ ਕਲੀਨ ਸ਼ੇਵਨ ਨੌਜਵਾਨ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਆਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਚਿੱਬੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਅੱਗੇ ਉਸ ਦਾ ਸਕੂਟਰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਕੂ ਦਿਖਾ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰਬਰ ਵੀਵੋ ਵੀ-5 ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਖੋਹ ਲਏ। ਉਸ ਦੇ ਪਰਸ ਵਿੱਚੋਂ 2300/- ਰੁਪਏ ਖੋਹ ਕੇ ਬਟਾਲਾ ਰੋਡ ਵੱਲ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਖੋਹ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਦੂਸਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੌਜੂਦਾ ਦਰਖਾਸਤਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਸੱਜਣ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਰਖਾਸਤ ਕਰਤਾ ਕੋਲੋਂ ਮੋਬਾਈਲ ਫ਼ੋਨ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਲਿਆ | ਪ੍ਰਗਟ ਸਥਾਨ ਤੋਂ.

(7) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਿਤੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

23.11.2019	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।
03.12.2019	ਮੌਜੂਦਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਹਾਈਕੋਰਟ 'ਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।
13.12.2019	ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੋਸ਼ਨ ਦਾ ਨੋਟਿਸ।
15.01.2020	ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੰਤਰਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।
20.01.2020	ਅੰਤਰਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਹੈ।
07.02.2020	24.03.2020 ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਵਿਡ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਕਾਰਨ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ।
07.07.2020	ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੋਲ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।
10.07.2020	ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।
23.08.2021	ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਕਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਾਮੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਤਲਬ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(8) ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਤੀਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਵੀ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੋਲ ਇੱਕ ਹੋਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਸੀ। . ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਮਿਤੀ 27.08.2021 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ।

(Jasgurpreet Singh Puri, J.)

ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਵਕੀਲ ਸ਼. ਵਿਜੇ ਭਾਸਕਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜੋ ਕਿ 07.07.2020 ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਨ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੈਂਡਿੰਗ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸ. ਵਿਜੇ ਭਾਸਕਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਓਥ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਪੈਂਡਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ"। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੈਂਡਿੰਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

4.

(9) ਮਿਤੀ 10.07.2020 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਪੀ.ਪੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਪਰ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲੰਬਿਤ ਹੈ। ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਦਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾ ਤਾਂ ਪੈਂਡਿੰਗ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 27.09.2021 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਵਿਜੇ ਭਾਸਕਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਨੂੰ ਅਸਲ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਐਡਵੋਕੇਟ ਵਕੀਲ ਸ਼. ਕਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਮਾਂ ਜੋ ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਹੈ, ਨੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤ ਦੇ ਹੁੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ੀ ਪੈਂਡਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ ਸੌਂਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ 'ਤੇ ਚੰਗੀ ਨਿਹਚਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਲਫਨਾਮੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਇਕ ਗਰੀਬ ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨੇ ਗਲਤ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਮੁਆਫੀ ਵੀ ਮੰਗੀ ਜੋ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਸੀ।

ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ CRM-M-17512-2019

(10) ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 420 ਦੇ

ਤਹਿਤ 16.07.2018 ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰ. 114 ਮਿਤੀ 16.07.2018 ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 439 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੀਜੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੈ। ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਮਾਣਾ।

(11) ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਨੁਸਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਵਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਇਕ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਲੈਕਮੇਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵਤਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈ ਜਿਸ ਨੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਓ.ਐਸ.ਡੀ ਦੱਸਿਆ ਜੋ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਦਬਦਬਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ ਕਿ ਸ਼ਿਵਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ ਵਿਰੁੱਧ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਰੁਪਏ ਲੈ ਲਏ ਹਨ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ 9,90,000/- ਅਤੇ 7-8 ਤੋਲੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣੇ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 14.09.2018 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

(12) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਿਤੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

01.03.2019	ਜੇ.ਐਮ.ਆਈ.ਸੀ., ਸਮਾਣਾ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 437(6) ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਮਾਮਲਾ
14.03.2019	ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਦਾਇਰ।
10.04.2019	ਹਾਈਕੋਰਟ 'ਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।
30.04.2019 ਤੋਂ 25.02.2020	ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ/ਅਰਜ਼ੀਆਂ।
28.04.2020	ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।
29.04.2020	ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।
02.07.2021 ਅਤੇ 23.07.2021	ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।
23.08.2021	ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਤਲਬ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(13) ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਤੀਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਅੱਗੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ

(Jasgurpreet Singh Puri, J.)

ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਸਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਮਿਤੀ 29.04.2020 ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਪੀ 23.08.2021 ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਈ ਗਈ ਸੀ।

(14) ਇਸ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਵਿਦਵਤਾ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 14.09.2018 ਤੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਰੱਦ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਕਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਜ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਪੀ.ਪੀ. ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਪਰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਕ ਹੋਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ।

ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ CRM-M-2593-2021

(15) ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 379-ਬੀ ਅਤੇ 411 ਦੇ ਤਹਿਤ 14.01.2020 ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 10 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 439 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਰਣਜੀਤ ਐਵੀਨਿਊ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(16) ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪੈਦਲ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮਾਸਕ ਪਹਿਨੇ ਦੋ ਕਲੀਨ ਸ਼ੇਵਨ ਨੌਜਵਾਨ ਬੁਲੇਟ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪਿੱਛਾ ਸਵਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਉਸ ਵੱਲ ਆਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਪਰਸ ਖੋਹਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਉਸਦਾ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਬ੍ਰਾਂਡ ਦਾ ਸੈਮਸੰਗ ਨੋਟ-9 ਖੋਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 14.09.2020 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(17) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਿਤੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

21.12.2020	ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਜ
12.02.2021	ਹਾਈਕੋਰਟ 'ਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।
22.01.2021	ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੋਸ਼ਨ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ
	ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ.
08.06.2021	ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

11.06.2021	ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ
15.09.2021	ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਆਰਪੋਰਟ ਭੇਜਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

(18) ਉਪਰੋਕਤ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਭਰਾ ਦਾ ਇੱਕ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਲੰਬਿਤ ਹੈ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਤੱਥ ਦਾ ਸ਼ਿਕਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ 11.06.2021 ਨੂੰ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਗਈ ਹੈ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 21.10.2021 ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਸਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇੱਕ ਸੱਚਾ-ਮੁੱਚੀ ਗਲਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੁਹਰਾਏਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਤਰਫੋਂ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਕਦੇ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(19) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੀਕੇ ਮਾਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸੀਆਰਐਮ-ਐਮ-52620-2019 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਨ

ਨੰਦਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ, CRM-M-17512-2019 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਿਸ਼ੂ ਮਹਾਜਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ, CRM-M-2593-2021 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ, ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਬੰਧਤ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਮਾਨਤ

(*Jasgurpreet Singh Puri, J.*)

ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੀਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ, ਇਹੀ ਗੱਲ ਸਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲੀਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੇਅਸਰ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਵੇ।

(20) ਸ੍ਰੀ ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ ਕੌਂਡਲ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਲੀਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਖਰਚੇ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦਰੁਸਤ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਕ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

(21) ਸ੍ਰੀ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਆਰ.ਐਸ ਰਾਏ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਵੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਦੋ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਵੀ ਸੁਝਾਏ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਹੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਅਤੇ ਨਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਲਈ, ਬਕਾਇਦਾ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲਾਭ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਤੋਂ ਅਸਲ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿੰਨੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ/ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ *ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 1* ਅਤੇ *ਕਿਸ਼ੋਰ* ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸਮਰੀਤ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ⁶ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਧਿਰ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕੇਸ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੰਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿੱਠਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਰਾਹਤ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

(22) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਐਸ. ਰਾਏ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ (ਅਮਿਕਸ ਕਿਊਰੀ) ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਤਿੰਨੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਲੀਬਤ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਪੱਧਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ. ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ/ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਸਿੱਖਿਅਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ / ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਕੀਮਤ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਸੂਰ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਵਕੀਲ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਝੂਠਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ 'ਤੇ ਖਰਚਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਮਹੀਪਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ @ ਪੋਲੀਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ⁷, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪੂਤ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ⁸, ਨੀਰੂ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ ⁹ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

62013(2) SCC 398

72020(2) SCC 118

82021(4) RCR (ਅਪਰਾਧਿਕ) 423

92014(16) SCC 508

¹1995(1) SCC 349

ਜਗਮੋਹਨ ਬਾਗਿਲਾ ਅਤੇ ਪੰਚਕੋਲ ਹੋਲਾ ਬੰਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਐਨਸੀਟੀ) ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ 6 .

(23) ਮੈਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

(24) ਮੌਜੂਦਾ ਤਿੰਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਲੀਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਲੀਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ, ਇੱਕ ਕੇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ, ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਗਈ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕਦੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਿੰਨੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਫਿਲਹਾਲ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹਨ। ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਸਾਜਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵਿਰੁੱਧ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਕੀਲ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਸਮੇਤ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲੀਬਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਵਕੀਲ ਜਿਸ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੱਚਾ ਅਤੇ ਨੇਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋੜਨ ਦੇ ਸਨ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਲੀਬਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਭਰਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਹਲਫਨਾਮਾ ਵੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਪੈਂਡਿੰਗ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜੋ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਅੰਤਿਮ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਜਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇੱਕ ਸਹੀ ਗਲਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਇਸ

ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ (ਪ੍ਰਦੇਸ਼ੀ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ Puri, J.)

(25) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਅਤੇ ਛੁਪਾਉਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ/ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਕਾਰਨ ਖਰਚੇ ਦਾ ਬੋਝ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੂਜਾ, ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਉਪਾਅ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

(26) ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲੂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਲਈ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। *ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਸੁਪੈਰਾ)* ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਾਫ਼ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਾਰਜਕਾਲ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(27) *ਕਿਸ਼ੋਰ ਸਮਰਿਤੇ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਸੁਪੈਰਾ)* ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਗਾਤਾਰ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਸਿਧਾਂਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨਗੇ। ਅਜਿਹੇ ਕੁਝ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਅਤੇ ਦੰਡਕਾਰੀ ਲਾਗਤਾਂ ਨੂੰ ਥੋਪਣਾ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

"29. ਹੁਣ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਾਂਗੇ ਕਿ ਕੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 111/2011 ਅਤੇ 125/2011 ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ

(*ਭੁਫ਼ਾਰਾ ਵੱਖ ਸਿੰਗ ਦਾ ਉਤਰ*) ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਾਫ਼ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਪਹੁੰਚਣ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਈਏ, ਆਓ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਈਏ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਗਾਤਾਰ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਸਿਧਾਂਤ ਦੱਸੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨਗੇ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਜਿਹੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਇੰਨੀ ਸਟੀਕਤਾ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ:

- (i) ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ, ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ, ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਖੁਲਾਸੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 'ਗੱਦੇ ਹੱਥਾਂ' ਨਾਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਕੇਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਰਾਹਤ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।
- (ii) ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸਾਬਕਾ ਪੱਖ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਰਾਹਤ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋੜਿਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਵੇਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।
- (iii) ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ ਹੈ।
- (iv) ਨਿਜੀ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਏਨੀ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੋਕ ਝੂਠ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਬਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਭੌਤਿਕਵਾਦ, ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਅਤੇ ਭੇੜੇ ਇਰਾਦੇ ਨੇ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਲਾਭਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
- (v) ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾਕਾਰ ਜੋ ਨਿਆਂ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਚਸ਼ਮੇ ਨੂੰ ਰੰਗੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਛੂਹਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਹਤ, ਅੰਤਿਮ ਜਾਂ ਅੰਤਮ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(*Jasbir Singh v. State of Punjab*) ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਭਾਰੀ ਖਰਚਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੋਵੇਗੀ। .

(vii) ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਨਿਆਂ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਬੇਈਮਾਨ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(vii) ਅਦਾਲਤ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਸਖਤ ਚੌਕਸੀ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ "ਵੀਜ਼ਾ" ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਸਹਿਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲਿਸ ਦਾ ਨਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ।

[ਹਵਾਲੇ: ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. (2010) 2 SCC 114; ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. (2011) 7 SCC 69 ਅਤੇ ਉੱਤਰਾਂਚਲ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡਲ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. (2010) 3 SCC 402].

30. ਪਹੁੰਚ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵੀ ਇਸਦਾ ਰੂਪ ਹੋਵੇ ਪਰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰੇ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੈ। PSR ਸਾਧਨਾਨਥਮ ਬਨਾਮ ਅਰੁਣਾਚਲਮ ਅਤੇ ਐਨਆਰ ਵਿੱਚ। (1980) 3 SCC 141, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:

“15. ਪਹੁੰਚ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਕੈਪੇਲੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ:

“ਨਿਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਭਰਿਆ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਇਹਨਾਂ ਨਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਰਵਾਇਤੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਕਾਰਜਯੋਗ ਉਪਾਅ ਹੋਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਭਰੋਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਆਂ

(*Jasbir Singh v. State of Punjab*) ਭਾਗ 1 ਨੰਬਰ 3 ਚੋਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਇੱਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ 'ਮਨੁੱਖੀ-ਅਧਿਕਾਰ' ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

16. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 136 ਦੀ ਬੇਲੋੜੀ ਮੰਗ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਲੈਕਮੇਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦਾ ਟੋਲਾ ਚਿਮਰਾਈਲ ਹੈ। ਹਰ ਸੱਚੇ-ਸੱਚੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਉਪਚਾਰਕ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਜਮਹੂਰੀ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਜਨਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ, ਜਮਾਤੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਪ੍ਰੋ-ਬੋਨੋ ਕਾਰਵਾਈਆਂ, ਹਨ। ਜਦੋਂ ਸਾਡਾ ਸੀਵਧਾਨ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟੀਚੇ ਵਜੋਂ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਅਪ੍ਰਚਲਿਤਤਾ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।"

31. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੱਜ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਫਰ ਪੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੱਚ ਹੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

32. ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਵਿੱਚ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਪਰ ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਹੁਣ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਅੰਪਾਇਰ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦੀ ਅਤੇ ਲੜਾਈ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੌਣ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਣ ਹਾਰਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਆਪਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ, ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣਾ। ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸੱਚ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ, ਜੋ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਚ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਖੋਜੀ ਬਣਨ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਝੂਠ ਬੋਲਣ, ਅਨੈਤਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਝੂਠ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਾਲੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਝੂਠੇ ਅਤੇ ਅਤਿਕਥਨੀ ਵਾਲੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸੀਮਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਬੇਈਮਾਨੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੋਕਿਆ

(*Jagdeep Singh & An vs. State of Punjab*) ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗਲਤ, ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਜਾਂ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਅਦਾਲਤ, ਇਸ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਜਾਂ ਦੰਡਕਾਰੀ ਲਾਗਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

(28) ਮਹੀਪਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਉਰਫ ਪੋਲੀਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿੱਚ , ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

15. ਵਿਚਾਰ ਜੋ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜੇ ਹਨ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਿਚ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਕੋਈ ਗਲਤ ਜਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਵਰਤੋਂ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵਿਗੜਿਆ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜ਼ਬ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨੀਰੂ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਯੂਪੀ 2016 (15) SCC 422 ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ। ਜਸਟਿਸ ਦੀਪਕ ਮਿਸ਼ਰਾ (ਉਦੋਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਵਜੋਂ) ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: “।

... ਇਹ ਕਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਝ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਗੈਰ-ਵਾਜ਼ਬ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਵਿਗੜਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

(*Jasbir Singh v. State of Punjab*) ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਇਹ, 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਅਤੇ ਸੁਚੱਜੀਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

"16. ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਨ ਦੀ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਬੂਤੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਪੈਰਾਥ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਢਲੀ ਨਜ਼ਰ ਜਾਂ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪੈਰਾਥ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਜ਼ਾ. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਹੁਕਮ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"2. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣਾ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਤੇਜ਼ ਮੋੜ 'ਤੇ ਤਿਲਕ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਸਮੇਤ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਲਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ।

3. ਸਿੱਖਿਅਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

4. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾਉਣਾ ਸਹੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪੂਤ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਭੇਜਿਆ ਸੀ।

(29) ~~ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਖੋਲ੍ਹਾ~~ (ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਰੱਦ ਹੋਣ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ,

ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਵਿਗੜਿਆ. ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਅਤੇ ਠੋਸਤਾ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਇੱਕ ਅਨਮੋਲ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਚੱਟਾਨ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਖਤਰਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

“13. ਅਸੀਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਲਤ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਵਿਗੜਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਅਤੇ ਸੁਚੱਜੀਤਾ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਦਾ ਹੈ।

16. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਘਟਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਇੱਕ ਅਨਮੋਲ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮੰਜੀ ਚੱਟਾਨ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਹੋਰ

(*Jasbir Singh v. State of Punjab*) ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਇਸ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵਿਆਕਰਣ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਗੁਆਉਣਾ ਜਾਂ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਾਰੀ ਦੌਲਤ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੇਗਾ। ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜਦੇ ਆਏ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਖਾਲੀਪਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਹੈ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੱਭਿਅਕ ਸਮਾਜ ਦਾ ਆਧਾਰ। ਇਹ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਮੁੱਲ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਭਿਅਤਾ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਧਰੰਗ ਅਤੇ ਸਥਿਰ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋਣ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਜਮਹੂਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਬੇਚੈਨੀ ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਰ, ਇੱਕ ਗਰਭਵਤੀ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਆਪਣੀ ਸਮੂਹਿਕ ਬੁੱਧੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸਨੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮੂਹਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਖਤਰਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਲਹਿਜ਼ੇ ਨੂੰ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਿਰਾਮਿਡ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅਰਾਜਕਤਾ ਅਤੇ ਅਰਾਜਕਤਾ ਲਿਆਵੇ। ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਮੈਂਬਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਪਿਆਰੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮਾਜਕ ਧਾਰਾ ਦੇ ਡੰਡੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਕੀਰਣਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਲੀਲ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਗਾੜ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੀ ਪਵਿੱਤਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਇਸਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਥਾਪਿਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੇਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

(30) *ਜਗਮੋਹਨ ਬਹਿਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਸੁਪ੍ਰੀਮ)* ਵਿੱਚ, ਸੁਪ੍ਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੂਲ ਧਾਰਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੱਜ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਫੋਰਮ-ਸ਼ੌਪਿੰਗ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ

ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ (ਨਿੰਦਣਯੋਗੇ ਸਿੰਦਰਭਾ ਸਿਕਾ, ਕੇਸ) ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

“14. ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸਿਧਾਂਤ ਵਰਤਮਾਨ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੇਈਮਾਨ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਤੋਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਫੋਰਮ-ਸ਼ੌਪਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਘਟੀਆ ਵਿਹਾਰ।

15. ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ 6 ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ-04 ਨੂੰ ਉਸੇ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਮਲਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਜੱਜ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਵੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਪਲਬਧ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ, ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਮਲਾ ਵੱਖਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਜੱਜ ਨੇ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜਾਂ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਜੱਜ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਾਇਮ ਰੱਖੇਗਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਫੋਰਮ-ਸ਼ੌਪਿੰਗ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਹੈ।

16. ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਕੁਦਰਤੀ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਪਰ, ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੇਸ਼, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਐਫਆਈਆਰ ਧਾਰਾ 420/34 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 438 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਨਵੀਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜ਼ਮਾਨਤ ਹੁਕਮ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਭਟਕਣਗੇ ਨਹੀਂ।

(31) (Jasbir Singh vs. State of Punjab) ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ 7 ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਜ਼ਿਠਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਮਸ਼ੀਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਰਿਆਇਤ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਹੁਣ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਜ਼ਿਠਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਠੋਸ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਹਾਲਾਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ, ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ (ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਪੂਰਨ ਅਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ) ਹਨ: ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਤ ਕਾਰਜਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਜਾਂ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਂ ਚੋਰੀ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਿਆਇਤ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ. ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਚਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਰਿਆਇਤ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

(32) ਅਰੁਣਿਆ ਬਰੂਹਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ 8 ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਤੱਥ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੂਚੀਆਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਅਖਤਿਆਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। . ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

"11. ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਖਤਿਆਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦਮਨ ਅਸਲ ਤੱਥ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਦਮਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਖਤਿਆਰੀ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਹ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਭੌਤਿਕ

(*Jaspreet Singh*) ਸੂਚੀ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸਦਾ ਤਰਕਪੂਰਨ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਸੂਚੀ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ

(Jasgurpreet Singh Puri, J.)

ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ, ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਅਖਤਿਆਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਖਤਿਆਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗੰਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਕਤ ਗੰਦਗੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੱਥ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਵੀ ਕੀ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

(33) ਅਬਦੁਲ ਬਾਸਿਤ @ ਰਾਜੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਅਬਦੁਲ ਕਾਦਿਰ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ 9 ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 439(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:- “

(23) ਅਧਿਆਇ XXXIII ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸੈਕਸ਼ਨ 439(1) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 439(2) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੇ ਚੈਪਟਰ XXXIII ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਭਾਵ, ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ, ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਹਨ, (i) ਦੋਸ਼ੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, (ii) ਜਾਂਚ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, (iii) ਸਬੂਤਾਂ ਜਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, (iv)) ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰਵਿਘਨ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, (v) ਉਸਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਭੱਜਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, (vi) ਭੂਮੀਗਤ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਲਈ ਅਣਉਪਲਬਧ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਰਲੱਭ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, (vii) ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ, ਆਦਿ। ਜਿੱਥੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨੁਕਸ ਠੀਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੱਠ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਗਲਤੀ ਲਈ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦੇ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪੈਰਾਥ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਿਛਲੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸੱਚਮੁੱਚ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਧਾਰਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰੇਗਾ। (ਰਘੁਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, 1987 Cri.LJ 157)

ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਵਿਗੜੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਦਾ

ਸੰਕਲਪ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਨਵੇਂ ਉਲਟ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਿਰਫ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ।"

(34) ਮੇਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ¹⁰ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜੋ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਧਵ ਹਯਾਵਦਨਰਾਓ ਹੋਸਕੋਟ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ¹¹, ਹੁਸੈਨਾਰਾ ਖਾਤੂਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ, ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, ਪਟਨਾ¹², ਸੁਨੀਲ ਬੱਤਰਾ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਹੋਰ¹³, ਫ੍ਰਾਂਸਿਸ ਕੋਰਲੀ ਮੁਲਿਨ ਬਨਾਮ, ਕਈ ਨਿਰਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ, ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ¹⁴ ਅਤੇ ਬੰਧੂਆ ਮੁਕਤੀ ਮੋਰਚਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ¹⁵।

(35) ਮੌਜੂਦਾ ਤਿੰਨ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਧੇਰੇ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰਕ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲੀਬਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਅਤੇ ਬਰਤਰਫ਼ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦਾ ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਫਰਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਤੱਤ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਮੌਜੂਦਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਵਿਦਵਾਨ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਤੋਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

(36) ਆਰਟੀਕਲ 21 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਦਿਲ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਤੱਤ ਜੋੜਦੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਪਰਦੇਸੀ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਤੱਤ ਨੂੰ

10 1978(1) SCC 248

11 1978(3) SCC 544

12 1980 (1) SCC 98

13 AIR1978 SC 1675

14 1981 (1) SCC 608

15 1997(10) SCC 549

ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ/ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਐਨਵਲ 'ਤੇ ਪਰਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲੀਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿੰਨੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਨਾ ਤਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ/ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ/ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਵਿਆਪਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ, ਜਾਂਚ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ, ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣਾ, ਰੂਪੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਲਈ ਅਣਉਪਲਬਧ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਰਲੱਭ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਆਦਿ।

(37) ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨਾ/ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨਾ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂ ਹਨ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹੋਰ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਪਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨਾ/ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਵਿਗਾੜ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਨਾ ਤਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲੀਬਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਸਲ ਤੱਥ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੁਕਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਵਿਗਾੜ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(38) ਅਰੁਣਿਮਾ ਬਰੂਆ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਐਂਡ ਹੋਰ (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 'ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ' ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਦਮਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਦਾ ਮਤਲਬ ਲਿਸ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਤਰਕਪੂਰਨ ਸਿੱਟਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸਦਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਸੀ। ਜੇ ਤੱਥ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੂਚੀਆਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਅਖਤਿਆਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਵਿਦਵਤਾ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਲੀਬਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸਲ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਯੋਗਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(39) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਬੋਝ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹਨ।

(40) ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸਮਰਿਤੇ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸੀਮਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਬੇਈਮਾਨੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਜਾਂ ਦੰਡਕਾਰੀ ਲਾਗਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ।

(41) ਇਸ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਤਿੰਨ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਤਿੰਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ/ਅਨੁਲਿੰਗ/ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਨਿਆਂ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚਾ ਲਗਾ ਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(42) ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਰੀਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। 10,000/- ਹਰੇਕ ਤਿੰਨਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਉਕਤ ਰਕਮ ਸਬੰਧਤ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਸਬੰਧੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਰਕਮ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ

(Jasgurpreet Singh Puri, J.)

ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਤਰੀਕਾ ਕੇਵਲ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ/ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

(43) ਦੂਜਾ ਪਹਿਲੂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲਤ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਪਾਅ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਵਿਦਵਾਨ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੁਝਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਸਦੀ ਸਰਵੋਤਮ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਬਿਹਤਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਅਪਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੀਆਰਐਮ-ਐਮ-21526-2021 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂ ਸਮਾਨ ਅਰਜ਼ੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸੁਪੀਰੀਅਰ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਰਿਆਇਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ/ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ/ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਿੰਗ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਵੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ/ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੀ ਗਲਤੀ/ਹਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਖੇਡੀ ਗਈ ਪੇਖਾਧੜੀ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੰਡਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਤੀ 24.02.2009 ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ੀ, ਦੇਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ।

(44) ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ/ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਹੋਰ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ: -

1. ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ (ਨਿਯਮਿਤ/ਅਗਾਊਂ) ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਅਹਿਲਮਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਤੋਂ ਤਸਦੀਕ ਕਰੇ। ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿ ਕੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ./ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਹਾਈ

ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ/ਨਿਰਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ।

2. ਉਪਰੋਕਤ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਕੇਸ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ।

3. ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਹਰ ਅਰਜ਼ੀ (ਨਿਯਮਿਤ/ਅਗਾਊਂ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

4. ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ, ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਪੈਂਡਿੰਗ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੋਣਗੇ। ਸਬੰਧਤ IO/ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹੀ ਅਪੈਰਾਧ।

5. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(45) ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸ਼੍ਰੀ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਐਸ ਰਾਏ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਇਨੀ ਚੋਪੜਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਖੋਜਕਰਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(46) ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਨਰਲ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਿਤੰਕੁ ਰਿਸ਼ੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੰਚਨ